

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE - IOSUD
Str. Lt. Stancu Ion, Nr. 35-130105, Târgoviște, România, tel./Fax +40-245-206104
<http://scoaladoctorala.valahia.ro/>

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ**

**DOCTORAND,
Maria-Cătălina GHINEA**

TÂRGOVIȘTE - 2024

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE - IOSUD
Str. Lt. Stancu Ion, Nr. 35-130105, Târgoviște, România, tel./Fax +40-245-206104
<http://scoaladoctorala.valahia.ro/>

**PANOUL DE ICOANĂ ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ
ÎN SECOLELE XVIII-XIX:
MORFOLOGII ALE DEGRADĂRILOR ȘI
TEHNICI DE CONSERVARE - RESTAURARE
DURABILĂ**

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ**

**DOCTORAND,
Maria-Cătălina GHINEA**

TÂRGOVIȘTE - 2024

REZUMAT

Lucrarea de doctorat *Panoul de icoană în Țara Românească în secolele XVIII-XIX: morfologia ale degradărilor și tehnici de conservare - restaurare durabilă* reprezintă o cercetare interdisciplinară în studiul icoanei, privind evoluția ei în secolele XVIII-XIX, importanța și valoarea de patrimoniu a obiectelor de cult și stabilirea unei metodologii de conservare-restaurare aplicată.

În prima parte am avut în vedere cadrul spațiului românesc metodele și aparaturile moderne de conservare-restaurare care au apărut relativ destul de târziu, la noi fiind traduse lucrări: ca Cesare Brandi, *Teoria restaurării*, în 1996, Alois Riegl - *Cultul modern al monumentelor. Esența și geneza sa*, în 1999, sau Choay Francoise - *Alegoria Patrimoniului*, în 1998.

Tehnicile de analiză și investigare în domeniul patrimoniului sunt relativ recente, abordându-se o colaborare cu specialiști din diverse domenii, astfel încât rezultatele să poată fi coroborate cu cerințele restauratorului privind investigația la nivelul obiectului de patrimoniu.

Metodele actuale de conservare-restaurare sunt bazate pe interdisciplinaritate și implică unificarea aspectelor privind documentațiile istorice, etnologice, analize fizico-chimice și biologice cu procesele de conservare-restaurare.

Lucrarea analizează în partea inițială contextul istoric și parcursul tehnologic privind evoluția icoanei în intervalul secolelor XVIII- XIX, cât și metodologia de conservare- restaurare a unei icoane, respectiv etapele care trebuie urmate.

În cea de- a doua parte am exemplificăm prin Icoana împărătească „Maica Domnului cu Pruncul” de tip *Hodighitria (Cea care arată calea, Călăuzitoare, Povățuitoare)*, care se afla într-un stadiu avansat de degradare din cauza tehnicilor folosite la mijlocul secolului XIX. De asemenea, un alt motiv pentru care am ales această icoană îl constituie realizarea ei din punct de vedere stilistic. Am identificat mai multe tehnici picturale de tratare a imaginii: portretul Mariei este realizat în maniera picturii de șevalet; Fiul se apropie de canoanele tradiției bizantine; ornamentele sunt de influență occidentală; redarea aureolelor sunt de influență barocă, iar veșmintele respectă regulile de reprezentare post-bizantină.

Alegerea acestei icoane, pentru a fi restaurată, s-a făcut ținând cont de:

1. valoarea memorială, istorică și estetică;
2. însemnătatea iconografică;
3. provocarea de a afla dacă o icoană, deteriorată 75%, mai poate fi salvată, apelând la toate tehnologiile și cunoștințele actuale din domeniul conservării-restaurării.

Actualitatea în cercetarea icoanelor încadrate temporar în perioada 1700-1900, constă în identificarea tipurilor de degradări și oferirea unei metodologii de lucru interdisciplinară care să ofere soluții optime de restaurare și conservare.

Scopul lucrării este stabilirea unei metodologii de lucru interdisciplinară, cât mai puțin non-invazivă, de conservare și restaurare a icoanelor pe suport de lemn. Pornind de la metodele existente, au fost analizate și coroborate tehnicile folosite, rezultând o îmbunătățire a lor și, implicit, acuratețe în restaurare.

În partea a treia am stabilit metodologia de lucru abordată în cazul conservării – restaurării aplicată pentru restaurarea unui număr de 10 icoane, specifice Țării Românești și încadrate temporar în secolele XVIII și XIX. Icoanele fac parte din patrimoniul Muzeului Golești și au fost achiziționate din diverse zone etnografice ale țării.

Studiile de caz realizate corespund încadrării temporare 1701-1900 și delimitării geografice propuse. Au fost alese icoane din zonele Banat (Mehedinți), Oltenia (Gorj, Dolj, Vâlcea), Muntenia (Teleorman, Argeș, Dâmbovița) și Dobrogea (Constanța) care au fost conservate și/sau restaurate, ținându-se cont de metodele și tehnicile în care au fost create. Au fost alese zece icoane, pentru care s-au realizat studii de caz.

Pentru atingerea scopului propus am utilizat metode de analiza a elementelor chimice (XRF) pentru identificarea pigmentilor, completate cu metode de analiză vibrațională (FTIR, spectroscopie RAMAN) și metode non-invasive de analiză colorimetrică, realizate cu un spectrofotocolorimetru de reflexie portabil MiniScan XE Plus. Metodelor tehnice li se adaugă și cele clasice de cercetare: în arhive, în biblioteci și în teren. Prezentăm, în continuare, metodele și tehnicile de analiză folosite:

În urma acestor investigații și aplicații practice, lucrarea propune stabilirea unei metodologii de conservare-restaurare aplicată, în conformitate cu particularitățile panourilor de icoane, care are ca finalitate creșterea gradului de acuratețe a rezultatelor investigațiilor.

Ultima parte are în vedere cercetarea experimentală demonstrarea, prin intermediul analizelor fizico-chimice și a studiilor de caz, ideii că lumina nu este un factor degradator pentru operele de artă. Infirmarea teoriei s-a realizat în laboratoare specializate, prin experimente repetitive și de durată. Pentru a determina modificări observabile ale parametrilor colorimetrici am aplicat tratamente de îmbătrânire artificială ale unor probe experimentale utilizând camera de climatizare: Binder APT Line KBF-ICH. Coroborând rezultatele măsurătorilor am ajuns la concluzia că pigmentii minerali nu se degradează sub acțiunea radiației electromagnetice din domeniul vizibil și ultraviolete, modificările de culoare observate datorându-se altor factori legați de suportul de pictură și lianți.

În urma degradării accelerate, luminozitatea probelor se amplifică, însă odată cu creșterea numărului de straturi pictate, raportul scade. Se poate observa că diferența totală de culoare, dintre probele netratate și cele degradate accelerat devine nesemnificativă pentru mai mult de 6 straturi pictate. Pigmentul depus pe suprafața stratului de preparare a migrat în interiorul peliculei de grund, astfel încât la reflexia difuză contribuie mai multe particule de sulfat de calciu alb decât în cazul reflexiei difuze pe suprafața saturată. Prin creșterea numărului de straturi depuse, fenomenul de difuzie ajunge la saturație, iar prin reflexie se măsoară numai contribuția straturilor de pigment depuse.

Testele și experimentele privind procesul de îmbătrânire accelerată, pentru a analiza influența luminii, au fost realizate în cadrul Muzeului Național de Istorie a României în de către subsemnata, coordonată de fizician dr. prof. univ. Gheorghe Niculescu în colaborare cu Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” (unde s-au efectuat analizele colorimetrice).

Importanța cercetării

Lucrarea este importantă din mai multe puncte de vedere: prin metodele de lucru folosite pentru realizarea icoanelor, în secolele XVIII-XIX; modalitățile de păstrare/conservare și transmitere a icoanelor, din secolul XVIII până în prezent; aplicarea metodelor de lucru moderne/tehnicilor actuale în procesul de conservare și restaurare a icoanelor; evidențierea aspectelor istorice, sociale și stilistice în realizarea icoanelor din veacurile XVIII-XIX; prezentarea studiilor de caz pentru restaurări de icoane din perioada amintită.

Actualitatea temei de cercetare

Este cunoscut faptul că în cadrul instituțiilor de cultură, colecții private și biserici există un număr mare de icoane din secolele XVIII-XIX, multe necesitând intervenții de restaurare, iar numărul specialiștilor implicați în conservarea și restaurarea lor este sub 80¹. Salvarea lor constituie o prioritate

---

¹ http://old.cimec.ro/scripts/RegistruExpert/PatrimoniulMobil_R2/sel.asp?campsel=2&Lang=RO&nr=1&nrSel=1 accesat în data de 21.01.2022.

pentru personalul specializat, dar procesul este unul lung și anevoios, mai ales atunci când nu sunt cunoscute materialele folosite.

Cercetarea icoanelor încadrate temporar în perioada 1700-1900, constă în identificarea tipurilor de degradări și oferirea unei metodologii de lucru interdisciplinară care să ofere soluții optime de restaurare și conservare.

Cu ajutorul tehnologiilor actuale se obțin soluții de restaurare într-un timp mai scurt și cu eficiență mărită.

Scopul și obiectivele cercetării

Așadar, scopul lucrării este stabilirea unei metodologii de lucru interdisciplinară, cât mai puțin non-invazivă, de conservare și restaurare a icoanelor pe suport de lemn. Pornind de la metodele existente, au fost analizate și coroborate tehnicile folosite, rezultând o îmbunătățire a lor și, implicit, acuratețe în restaurare.

Obiectivele cercetării:

Lucrarea este structurată în patru capitole: 1. Contextul istoric și artistic al secolelor XVIII-XIX; 2. Studiul de caz Icoana Împărătească „Maica Domnului cu Pruncul”; 3. Metodologia operațiunilor de conservare-restaurare a Icoanei Împărătești „Maica Domnului cu Pruncul” și 4. Cercetare experimentală pentru întocmirea unei metodologii de conservare-restaurare optime.

Teza prezintă importanța din mai multe puncte de vedere:

- Sunt analizate și explicate metodele de lucru folosite în realizarea icoanelor specifice secolelor XVIII-XIX;
- Sunt surprinse aspecte istorice, sociale și stilistice în realizarea icoanelor din veacurile XVIII-XIX;
- Sunt expuse modalitățile de păstrare/conservare și transmitere a icoanelor, din veacul XVIII până în prezent și păstrare lor în biserici, muzee și instituții de profi;
- Sunt exemplificate metode de lucru moderne, tehnici actuale folosite în procesul de conservare și restaurare a icoanelor;
- Prezentarea studiilor de caz pentru restaurări de icoane din perioada amintită.

Am ales această temă deoarece în perioada 1700-1900, icoanele pictate pe suport de lemn trec printr-o serie de schimbări majore, în special din punct de vedere al tehnicilor folosite - de la alegerea lemnului pentru panou, până la aplicarea straturilor picturale. Tot în această perioadă s-au dezvoltat centrele de iconari și a crescut numărul acestora, ceea ce a dus la o mărire considerabilă a numărului de icoane create, dar nu și la menținerea unei bune calități a execuției lor (artistică și tehnică). Metodele utilizate au fost:

- Metoda de analiză a elementelor in situ: chimice (XRF), prin care am identificat elementele chimice din stratul pictural și stratul de preparație. Astfel, coroborând datele istorice cu aceste analize, putem plasa temporal obiectul. Pe de altă parte, metoda XRF ajută în procesul de curățare a icoanei, deoarece sunt cunoscute elementele chimice și putem stabili gradul de solubilizare a lor.

- Metoda de analiză vibrațională (FTIR, spectroscopie RAMAN) prin care am identificat pigmenții folosiți. Acest lucru ne ajută la datarea icoanei, știind că anumiți pigmenți corespund anumitor perioade istorice. De asemenea, identificarea pigmenților ajută la deosebirea originalului de fals și la determinarea eventualelor intervenții la nivel cromatic.

- Metoda de analiză colorimetrică, realizate cu un spectrofotocolorimetru de reflexie portabil MiniScan XE Plus. Prin această metodă am determinat modificările observabile ale parametrilor colorimetrici pe eșantioane care au fost supuse tratamentelor de îmbătrânire, comparativ cu cele neîmbătrânite.

- Metoda de îmbătrânire artificială a unor probe experimentale utilizând camera de climatizare: Binder APT Line KBF-ICH prin care am determinat modificări observabile ale parametrilor colorimetrici. Prin această metodă observăm comportamentul în timp al integrării cromatice, respectiv modificările de culoare.

Prin aceasta abordare interdisciplinară se dorește normalizarea unei metodologii de conservare-restaurare bazată pe colaborarea dintre specialiști, tehnici complexe de analiză respectiv informații cu un grad de corectitudine ridicat, cuantificabile, eliminându-se astfel supoziția.

Procesul de conservare – restaurare implica un grad ridicat al unei abordări tehnice, în detrimentul abordării artistice. Având în vedere faptul că prin factorii degradatori ai unui obiect de cult, lumina sau expunerea la aceasta era considerată unul dintre potențialii degradatori, am realizat o serie de investigații colaborând cu specialiști din varii domenii, prin teste de laborator (analiză colorimetrică comparativă): probe degradate accelerat și probe nedegradate. În urma acestora s-a demontat ipoteza conform căreia expunerea la lumină degradează, nu vorbim bineînțeles de o expunere abuzivă.

Metodologia aceasta de lucru se poate utiliza atât în spații muzeale cât și private, bazându-se pe coroborarea multiplelor rezultate oferite de specialiști din varii domenii conexe. Astfel pertința analizei, și a intervenției crează o abordare științifică ce poate fi ulterior având valabilitatea datelor oferite.

Artistul în acest caz rămâne cel ce a creat obiectul/ opera de artă, restauratorul fiind cel ce intervine pentru ca acesta să aibă o continuitate a originalității, a istoriei păstrate și a esteticii totodată.

Oferă publicului o imagine unitară autentică a trecutului, a parcursului obiectului prin timp până la nivelul percepției de către privitor.

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE - IOSUD
Str. Lt. Stancu Ion, Nr. 35-130105, Târgoviște, România, tel./Fax +40-245-206104
<http://scoaladoctorala.valahia.ro/>

SUMMARY

DOCTORAL THESES

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ

DOCTORAND,
Maria-Cătălina GHINEA

TÂRGOVIȘTE - 2024

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA „VALAHIA” DIN TÂRGOVIȘTE - IOSUD
Str. Lt. Stancu Ion, Nr. 35-130105, Târgoviște, România, tel./Fax +40-245-206104
<http://scoaladoctorala.valahia.ro/>

**ICON PANEL IN WALLACHIA
IN THE 18th-19th CENTURIES:
DEGRADATION MORPHOLOGIES AND
CONSERVATION TECHNIQUES -
SUSTAINABLE RESTORATION**

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT,
Prof. univ. dr. habil. Sergiu MUSTEAȚĂ**

**DOCTORAND,
Maria-Cătălina GHINEA**

TÂRGOVIȘTE - 2024

The doctoral thesis *The icon panel in Wallachia in the 18th-19th centuries: degradation morphologies and conservation techniques - sustainable restoration* represents an interdisciplinary research in the study of the icon, regarding its evolution in the 18th-19th centuries, the importance and heritage value of the objects of cult and the establishment of an applied conservation-restoration methodology.

In the first part, I considered the Romanian space, the modern conservation-restoration methods and devices that appeared relatively late, with works being translated here: like Cesare Brandi, *Restoration Theory*, in 1996, Alois Riegl - *The Modern Cult of Monuments. Its essence and genesis*, in 1999, or Choay Françoise - *Allegory of Heritage*, in 1998.

Analysis and investigation techniques in the field of heritage are relatively recent, approaching a collaboration with specialists from various fields, so that the results can be corroborated with the requirements of the restorer regarding the investigation at the level of the heritage object.

Current conservation-restoration methods are based on interdisciplinarity and involve the unification of aspects of historical, ethnological documentation, physico-chemical and biological analyzes with conservation-restoration processes.

The paper analyzes in the initial part the historical context and the technological progress regarding the evolution of the icon in the 18th-19th centuries, as well as the methodology of conservation-restoration of an icon, respectively the stages that must be followed.

In the second part, we exemplify the royal icon "Mother of God with Child" of the Hodighitria type (She who shows the way, Guide, Guide), which was in an advanced stage of degradation due to the techniques used in the middle of the 19th century. Also, another reason why I chose this icon is its stylistic achievement. We have identified several pictorial techniques for treating the image: Mary's portrait is made in the manner of easel painting; The son approaches the canons of the Byzantine tradition; the ornaments are of Western influence; the rendering of the halos are of baroque influence, and the vestments follow the rules of post-Byzantine representation.

The choice of this icon, to be restored, was made taking into account:

1. memorial, historical and aesthetic value;
2. iconographic significance;
3. the challenge of finding out if an icon, damaged by 75%, can still be saved, calling on all the current technologies and knowledge in the conservation-restoration field.

The actuality in the research of the icons temporarily framed in the period 1700-1900, consists in identifying the types of degradation and offering an interdisciplinary work methodology that offers optimal solutions for restoration and conservation.

The aim of the work is to establish an interdisciplinary work methodology, as least non-invasive, for the conservation and restoration of icons on wooden support. Starting from the existing methods, the techniques used were analyzed and corroborated, resulting in their improvement and, implicitly, accuracy in the restoration.

In the third part, I established the work methodology approached in the case of conservation - restoration applied to the restoration of a number of 10 icons, specific to Wallachia and temporarily placed in the 18th and 19th centuries. The icons are part of the heritage of the Golești Museum and were purchased from various ethnographic areas of the country.

The case studies carried out correspond to the temporal framework 1701-1900 and the proposed geographical delimitation. Icons were chosen from the Banat (Mehedinți), Oltenia (Gorj, Dolj, Vâlcea), Muntenia (Teleorman, Argeș, Dâmbovița) and Dobrogea (Constanța) areas that were conserved and/or restored, taking into account the methods and techniques in which they were created. Ten icons were chosen, for which case studies were made.

To achieve the proposed goal, we used chemical element analysis (XRF) methods to identify pigments, supplemented with vibrational analysis methods (FTIR, RAMAN spectroscopy) and non-invasive colorimetric analysis methods, carried out with a MiniScan XE Plus portable reflection spectrophotometer. Classic research methods are added to the technical methods: in archives, in libraries and in the field. We present below the analysis methods and techniques used:

Following these investigations and practical applications, the work proposes the establishment of an applied conservation-restoration methodology, in accordance with the particularities of the icon panels, which aims to increase the degree of accuracy of the investigation results.

The last part considers experimental research to demonstrate, through physical-chemical analyzes and case studies, the idea that light is not a degrading factor for works of art. The refutation of the theory was carried out in specialized laboratories, through repetitive and long-term experiments. In order to determine observable changes in the colorimetric parameters, we applied artificial aging treatments to some experimental samples using the air conditioning chamber: Binder APT Line KBF-ICH. Corroborating the results of the measurements, we came to the conclusion that the mineral pigments do not degrade under the action of electromagnetic radiation in the visible and ultraviolet range, the observed color changes being due to other factors related to the painting support and binders.

Following the accelerated degradation, the brightness of the samples increases, but with the increase in the number of painted layers, the ratio decreases. It can be observed that the total difference in color between the untreated and the rapidly degraded samples becomes insignificant for more than 6 painted layers. The pigment deposited on the surface of the preparation layer has migrated inside the primer film, so that more white calcium sulfate particles contribute to the diffuse reflection than in the case of diffuse reflection on the saturated surface. By increasing the number of deposited layers, the diffusion phenomenon reaches saturation, and by reflection only the contribution of the deposited pigment layers is measured.

The tests and experiments regarding the accelerated aging process, in order to analyze the influence of light, were carried out within the National History Museum of Romania in by the undersigned, coordinated by the physicist Dr. Prof. Univ. Gheorghe Niculescu in collaboration with the National Research and Development Institute for Physics and Nuclear Engineering "Horia Hulubei" (where the colorimetric analyzes were performed).

The importance of research

The work is important from several points of view: through the working methods used to make the icons, in the 18th-19th centuries; the ways of preserving/preserving and transmitting icons, from the 18th century to the present; application of modern work methods/current techniques in the process of conservation and restoration of icons; highlighting the historical, social and stylistic aspects in the making of icons from the 18th-19th centuries; presentation of case studies for icon restorations from the mentioned period.

The topicality of the topic to be researched

It is known that within cultural institutions, private collections and churches there is a large number of icons from the 18th-19th centuries, many requiring interventions to be restored, and the number of specialists involved in their conservation and restoration is under 80. Saving them is a priority for specialized personnel, but the process is long and arduous, especially when the materials used are unknown.

The research of the icons temporarily framed in the period 1700-1900, consists in identifying the types of degradations and offering an interdisciplinary work methodology that offers optimal solutions for restoration and conservation.

With the help of current technologies, restoration solutions are obtained in a shorter time and with increased efficiency.

The purpose and objectives of the research

Therefore, the aim of the work is to establish an interdisciplinary working methodology, as least non-invasive, for the conservation and restoration of icons on wooden support. Starting from the existing methods, the techniques used were analyzed and corroborated, resulting in their improvement and, implicitly, accuracy in the restoration. Obiectivele cercetării:

The work is structured in four chapters: 1. The historical and artistic context of the 18th-19th centuries; 2. The case study of the Imperial Icon "The Mother of God with the Child"; 3. The methodology of the conservation-restoration operations of the Imperial Icon "The Mother of God with the Child" and 4. Experimental research for the preparation of an optimal conservation-restoration methodology.

The thesis is important from several points of view:

- The work methods used in making the icons specific to the 18th-19th centuries are analyzed and explained;
- Historical, social and stylistic aspects are captured in the making of icons from the 18th-19th centuries;
- The ways of preserving/conserving and transmitting icons, from the 18th century to the present day and their preservation in churches, museums and professional institutions, are exposed;
- Modern working methods, current techniques used in the process of conservation and restoration of icons are exemplified;
- Presentation of case studies for icon restorations from the mentioned period.

I chose this theme because in the period 1700-1900, icons painted on wooden support go through a series of major changes, especially in terms of the techniques used - from the choice of wood for the panel, to the application of pictorial layers. Also during this period, the centers of icon painters developed and their number increased, which led to a considerable increase in the number of icons created, but not to maintaining a good quality of their execution (artistic and technical). The methods used were:

- The method of analysis of in situ chemical elements (XRF), by which we identified the chemical elements in the pictorial layer and the preparation layer. Thus, by corroborating the historical data with these analyses, we can place the object temporally. On the other hand, the XRF method helps in the process of cleaning the icon, because the chemical elements are known and we can determine the degree of their solubilization.

- The vibrational analysis method (FTIR, RAMAN spectroscopy) through which we identified the pigments used. This helps us to date the icon, knowing that certain pigments correspond to certain historical periods. Also, the identification of pigments helps to distinguish the original from the fake and to determine possible interventions at the chromatic level.

- Colorimetric analysis method, performed with a MiniScan XE Plus portable reflection spectrophotometer. Through this method we determined the observable changes in the colorimetric parameters on the samples that were subjected to aging treatments, compared to the non-aging ones.

- Method of artificial aging of some experimental samples using the climate chamber: Binder APT Line KBF-ICH by which we determined observable changes in the colorimetric parameters. Through this method we observe the behavior over time of the chromatic integration, respectively the color changes.

Through this interdisciplinary approach, we want to standardize a conservation-restoration methodology based on collaboration between specialists, complex analysis techniques, respectively information with a high degree of correctness, quantifiable, thus eliminating the assumption.

The conservation-restoration process involved a high degree of a technical approach, to the detriment of the artistic approach. Bearing in mind the fact that light or exposure to it was considered one of the potential degraders due to the degrading factors of a cult object, we carried out a series of investigations collaborating with specialists from various fields, through laboratory tests (comparative colorimetric analysis): samples accelerated degradation and undegraded samples. Following them, the hypothesis that exposure to light degrades was dismantled, of course we are not talking about an abusive exposure.

This working methodology can be used both in museum and private spaces, based on the corroboration of the multiple results provided by specialists from various related fields. Thus, the relevance of the analysis and the intervention creates a scientific approach that can be accessed later having the validity of the data provided.

The artist in this case remains the one who created the object/work of art, the restorer being the one who intervenes so that it has a continuity of originality, of preserved history. and aesthetics at the same time.

It offers the public an authentic unitary image of the past, of the course of the object through time up to the level of perception by the viewer.